

DAGENS ARBETE

INDUSTRI-
ARBETARNAS
TIDNING
NR 10 / 2014

"För första gången
håller jag med
politikerna"

Arne Anka

TRYCKERIER TOG EMOT MILJARDER

MOMSHÄRVA HOT MOT JOB BEN

"Mycket pengar
för en hårt
pressad bransch"

Behie berättar
om livet som
papperslös

Vägen till gott öl

JENNY WRANGBORG: Ingen förändring utan missnöje

FÖR DIG SOM
ÄR MEDLEM
I GS

Tryckeriernas miljardhärva

Momsbråk. Skatteverket har betalat tillbaka mer än 3 miljarder i moms till svenska tryckerier, som med skattekonsulters hjälp har utnyttjat en lucka i lagen. Nu krävs i stället tryckerikunderna på momsen och det råder fullt slagsmål om pengarna. Minst tusen rättsprocesser pågår – i värsta fall riskerar både tryckerier och deras kunder att gå i konkurs.

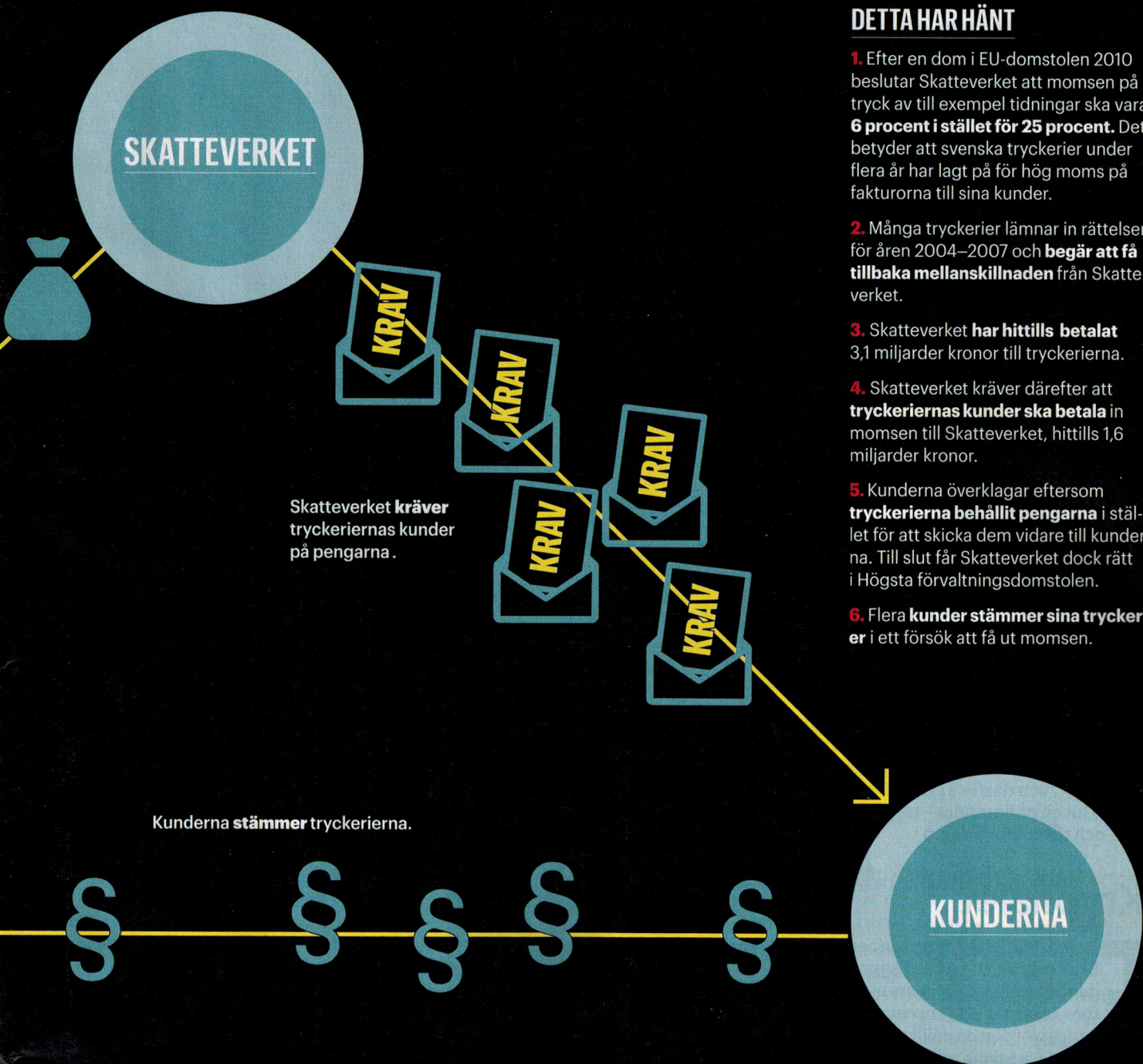
TEXT: HANS STRANDBERG, hs@da.se

MARIE EDHOLM, me@da.se

FOTO: EBBA WIKDAHL OLSSON

Skatteverket har betalat ut **3,1 miljarder kronor** till tryckerierna.

DETTA HAR HÄNT

1. Efter en dom i EU-domstolen 2010 beslutar Skatteverket att momsen på tryck av till exempel tidningar ska vara **6 procent i stället för 25 procent**. Det betyder att svenska tryckerier under flera år har lagt på för hög moms på fakturorna till sina kunder.

2. Många tryckerier lämnar in rättelser för åren 2004–2007 och **begär att få tillbaka mellanskillnaden** från Skatteverket.

3. Skatteverket **har hittills betalat** 3,1 miljarder kronor till tryckerierna.

4. Skatteverket kräver därefter att **tryckeriernas kunder ska betala** in momsen till Skatteverket, hittills 1,6 miljarder kronor.

5. Kunderna överklagar eftersom **tryckerierna behållit pengarna** i stället för att skicka dem vidare till kunderna. Till slut får Skatteverket dock rätt i Högsta förvaltningsdomstolen.

6. Flera **kunder stämmer sina tryckerier** i ett försök att få ut momsen.

**KRAVET SÄNKER
EMIL HELLSTRÖMS
EKONOMI**

Brevet till Emil Hellström

Strax före jul 2012 fick Emil Hellström ett brev från Skatteverket. Där stod att myndigheten övervägde att kräva honom på pengar som den hade betalat tillbaka till Sörmlands Grafiska. Han hade nämligen sju år tidigare låtit trycka sin filmtidskrift Ingmar på det tryckeriet.

– Jag var övertygad om att det var ett misstag, och att det skulle redas ut. Jag hade ju sålt tidningen för flera år sedan men hade innan dess betalt min moms enligt fakturorna, säger han.

Nu två år senare är högen med handlingar från Skatteverket, domstolar, jurister och tryckeriet en decimeter tjock. Emil krävs nu på närmare 150 000 kronor av Skatteverket. Pengar som Sörmlands Grafiska har begärt från Skatteverket, och sedan behållit.

Han är långt ifrån ensam om att vara offer för en processhärva som bara växer, och där grundfakta är följande: Skatteverket betalar miljarder till tryckerierna, men kräver samtidigt tillbaka dem från tryckerikunderna.✶

Pengakranen slogs på

Och det handlar om mycket pengar. Till och med augusti hade tryckerierna fått tillbaka 3,1 miljarder kronor av Skatteverket, skattepengar som normalt passerar rätt igenom företagen och kommer tillbaka till staten (se faktaruta). Summan skulle mer än väl kunna finansiera förslaget om höjt tak i a-kassan under ett år, driva Arbetsmiljöverket i fem år med årets budget eller ge ett års lön för drygt 9 000 grundskollärare.

Men pengarna stannade hos tryckerierna i stället, och därför är nu två krisbranscher i luven på varandra – tryckerier mot bok- och tidskriftsförlag.✶

Kryphålet

Efter en dom i EU-domstolen beslutade Skatteverket att tryckerierna tillhandahöll en vara (6 procents moms) och inte en tjänst (25 procent). Här öppnades plötsligt en möjlighet för tryckerierna att tjäna rejält med pengar.

Tricket var att utnyttja en lucka i lagen. Tryckerierna kunde begära tillbaka den för högt inbetalda momsens för åren 2004–2007 från Skatteverket, utan att skicka vidare

samma belopp till sina kunder. Det fanns nämligen inget lagkrav på det förrän 2008. De bröt alltså den normala momsrundgången och behöll pengarna själva i stället för att låta dem gå vidare till kunderna.

Och finns det kryphål finns det experter och rådgivare som gärna hjälper till. ✶

Konsulterna

Folk i tryckeribranschen minns att konsulter och större revisionsbyråer uppvaktade dem intensivt när domen hade kommit 2010, budskapet var ungefär: ”Här finns pengar att hämta, låt oss dela.”

– Vi brukar alltid vara snabbt ute, momsfrågorna är inget undantag. Skatteverket gick efter EU-domstolens avgörande av tryckerimomsen ut med en skrivelse. Det var med den i hand som Grant Thornton började agera för tryckeriernas räkning. Vi har jobbat mot provisionsbaserad ersättning, säger revisionsbolagets informationschef Lisbeth Larsson.

HITTILLS HAR TRYCKERIERNA fått tillbaka 3,1 miljarder, men det är omöjligt att veta hur mycket som gått till konsulter, eftersom de inte vill avslöja sina taxor.

– Vi har sålt tjänsten att återhämta moms, och det finns ju alltid en risk med det, vilket vi alltid betonar. Det kan nog

Emil Hellström krävs på 150 000 kronor av Skatteverket, eftersom verket har betalat ut pengar till Sörmlands Grafiska. "Jag tycker att det här är omoraliskt från flera håll. Tryckerierna har tagit pengar som inte är deras, men

ands Grafiska. Emil var kund där och lät trycka filmtidskriften Ingmar för många år sedan. Skatteverket hanterar också det här extremt kallt. Iskallt.”

ha förekommit provisionsbetalning, men tryckerimomsen har inte varit någon stor sak för oss, säger Carl-Johan Kjellman, vd på BDO Sverige.

Var det bra råd ni gav?

– Det vet vi inte än, saken är ju ännu inte färdigprövad. Men som förutsättningarna var när rådgivningen gavs så tycker vi det var bra rådgivning.

Ulf Hedström är partner på revisionsjätten PWC och en av Sveriges främsta momsexperter. Han har i olika sammanhang skrivit om hur frågan om tryckerimomsen utvecklats.

– Det olyckliga är ju att det har drabbat tredje man, det känns inte bra. Här handlar det om efterbeskattning, då ska

det råda hög rättssäkerhet. Nu blir tryckerikunderna krävda på skatt åtskilliga år senare utan att ha agerat klandervärt, säger han.

Men samtidigt har PWC också i fyra år agerat rådgivare åt tryckerier som vill ha tillbaka momspengar.

– Vi har inte jobbat med försäljningsarbete och inte mot provision utan bara med löpande rådgivning.

Hur löd era råd?

– För den som frågat har min uppfattning varit att ja, det går att begära tillbaka pengar men nej, deras kunder kan inte på laglig grund krävas på pengar. Men som i alla sammanhang har vi inte garanterat utgången, säger Ulf Hedström. ♦

Filmtidskriften Ingmar var ett kulturprojekt som gick knackigt redan från starten 2003. Emil Hellström sålde tidningen 2007, som då slogs ihop med en annan till nya Allt om film.

SÅ FUNGERAR MOMSEN

Så här snurrar momsen runt i vanliga fall:

1. Tryckeriet skickar en faktura på 100 000 kronor plus 6 000 kronor i moms (6 procent) till sin kund.

2. Kunden betalar 106 000 kronor till tryckeriet.

3. Tryckeriet redovisar att de har fått in 6 000 kronor i moms och betalar in summan till Skatteverket.

4. Kunden redovisar att de har betalat 6 000 kronor i moms och får tillbaka summan från Skatteverket. Så långt är momsen ett nollsummespel.

5. När konsumenten köper tidningen i butik för 50 kronor, varav cirka 3 kronor är moms, redovisar butiken att de har fått in 3 kronor i moms och betalar in till Skatteverket. Konsumenten kan inte begära att få tillbaka momsen, som går in i statskassan.

TRYCKERIERNA BRÖT KEDJAN

◦ När tryckerierna fick tillbaka moms utan att skicka den vidare till kunden **bröt de den vanliga kedjan.**

◦ Det fanns en **lucka i skattelagstiftningen** som gjorde det juridiskt möjligt för tryckerierna att inte skicka momsen vidare.

◦ Däremot kan de ha **brutit mot andra lagar**, till exempel avtalslagen eller ha gjort sig skyldiga till obehörigt berikande. Det prövas nu rättsligt när flera kunder stämmer sina tryckerier.

Tidningen Situation Sthlm säljs av hemlösa, här Stefan Wikberg. Föreningen med samma namn försöker stödja försäljarnas väg tillbaka till samhället. Skatteverket kräver nu 600 000 kronor av Situation Sthlm, som har beslutat att stämma sitt tidigare tryckeri Sörmlands Grafiska.

Många processer, många förlorare

Problemet är att just det som rådgivarna inte trodde skulle hända nu har hänt. Efter flera års processande fick Skatteverket i vintras rätt av Högsta förvaltningsdomstolen att kräva tillbaka pengarna från tryckerikunderna. Den domen ska nu tolkas i varje enskilt fall. Ingen vet säkert, men enligt jurister DA pratat med handlar det om minst 1000 olika skatteprocesser.

Ett ord står i centrum för allt: Oskäligt. Kan det vara oskäligt av Skatteverket att kräva pengarna av kunderna? Ja, menar Högsta förvaltningsdomstolen – om det är orimligt svårt eller omöjligt för kunderna att få pengarna från sina tryckerier. Men det räcker inte att kunden skickar en faktura och en påminnelse som tryckeriet vägrar betala. För att det ska betraktas som orimligt svårt måste kunden troligen först stämma och förlora mot tryckeriet i domstol.

Där befinner vi oss nu. Flera tryckerier stäms av sina kunder, men rättsläget är oklart. Vinner kunderna måste tryckerierna betala till kunderna, som då kan betala in momsen till Skatteverket. Förlorar kunderna slipper de visserligen att betala till Skatteverket, men får å andra sidan stå för både sina egna och för tryckeriets rättegångskostnader.

MÅNGA BOKFÖRLAG OCH TIDSKRIFTER kan få svårt att betala beloppen som Skatteverket kräver av dem, om de inte först får pengarna från sina tryckerier. Och om tryckerierna måste betala ut pengarna till sina kunder kan det bli tufft, vissa kanske till och med går i konkurs.

Skatteverkets beslut sommaren 2010 har vuxit till en infekterad härva av krav och motkrav. Den slår mot skattebetalarna men också mot två redan utsatta branscher. Här finns gott om förlorare och egentligen bara några säkra vinnare – advokater och skattekonsulter. ♦

Vd:n och moralen 1

Ett av tryckerierna som blivit stämda är ekonomiskt pressade Sörmlands Grafiska, som fått tillbaka nära 200 miljoner av Skatteverket. Utan dessa extra pengar skulle bolaget ha gått med förlust de tre senaste åren.

Vd Seppo Rantala säger att det hela är en juridisk fråga och att företaget bara har

följt lagen. Han anser att lagstiftarna har ett ansvar för situationen som uppstått eftersom de inte täppte till luckan som fanns i lagen, trots att den varit känd och påtalad under många år.

Men det finns väl en moralisk aspekt i det hela?

– Vilken är den moraliska frågan?

I normala fall går momsen bara rätt igenom ert bolag. Ni ska inte behålla den. Varför är det rätt att behålla den i det här fallet?

– Jag tycker inte att det finns något moraliskt fel i det. Vi bad om att få göra rättelse av momsen som blivit felrapporterad. Det är hanterat enligt svensk lag.

Kunder till er – små förlag och enskilda företagare – som krävs på pengar av Skatteverket har värdjat till er att ni ska betala.

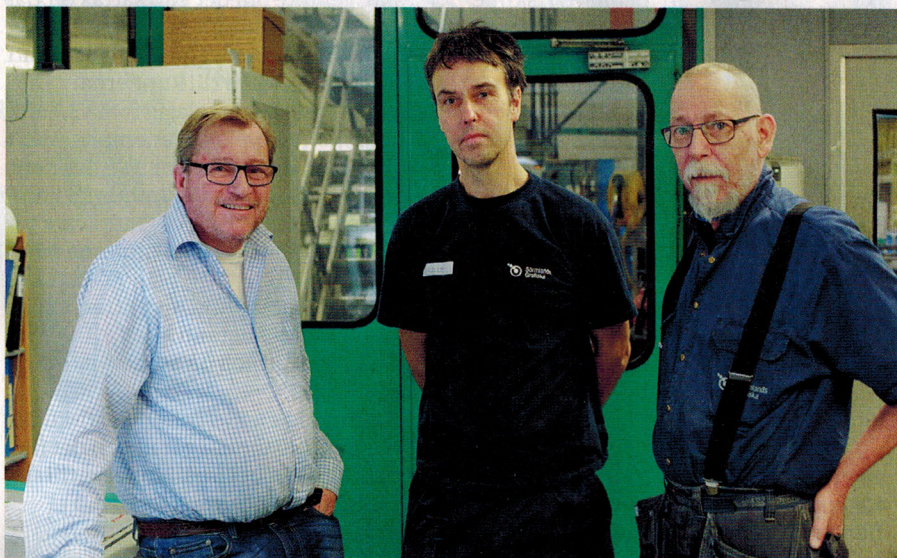
– Jag tycker väldigt synd om de kunder som har hamnat i den här sitsen av orsaker som de inte styr över. Men vi har ingen juridisk skyldighet att betala.

Du pratar om juridik. Att ni får 200 miljoner och era kunder måste betala, finns det ingen moralisk aspekt?

– Det är en rättsprocess det handlar om. ♦

På golvet

De som trycker tidningarna på Sörmlands Grafiska i Katrineholm är inte särskilt insatta i tryckerimomsen. Någon har läst i tidningen om att kunder har stämt tryckeriet, men mycket mer än så vet de inte. De flesta anar ändå vad det skulle innebära om tryckerierna måste betala.

På Sörmlands Grafiska i Katrineholm vet personalen inte mycket mer än att deras tryckeri hör till dem som har fått tillbaka pengar och att de nu stäms av flera kunder. "3,1 miljarder kronor är mycket pengar för en redan hårt pressad bransch", konstaterar produktionsledaren Anders Larsson och tryckarna Lille Dahlström och Kjell Berglund.

FOTO: MARIE EDHOLM

"Hela situationen är befängd och orimlig. Vi har massor av annat att lägga pengarna på än att subventionera tryckeribranschen."

– Det kommer att bli kris, många kommer att få lägga ner, säger tryckaren Kjell Berglund.

Med snart 40 år i branschen kan han vittna om att pressen har hårdnat betydligt och att det gäller för företagen att hålla i pengarna. Kollegan Lille Dahlberg instämmer.

– Det känns som att vi har dragit ner allt vi kan här.

Kjell Berglund, som tycker att det är väldigt märkligt att momsen kunde sänkas bakåt i tiden, konstaterar dock att det lär dröja innan sista ordet är sagt i den här frågan.

– Det är så utdraget, det har hållit på i flera år. Och nu blir det bara mer och mer. Det här är inget som det blir något slut på än på många år. ♦

empel jätten V-tab, med kunder som Göteborgs-Posten, Aftonbladet och Dagens Arbete. Koncernen hade till och med i fjol fått tillbaka 589 miljoner. En del av detta har hanterats som en intäkt, men det mesta har satts av som en skuld – "i avvaktan på klargörande".

– Jag har inga kommentarer utöver det som står i årsredovisningen. Vi har följt rekommendationerna från våra rådgivare, säger vd Peder Schumacher.

Är det tänkt att momspengarna ska gå tillbaka till era kunder?

– Har inga kommentarer på det, inte med den situation vi har. Det är för många oklarheter, vi får vänta till dess bilden har klarnat.

STRÅLFORS, ÄGT AV STATLIGA Postnord, lovade i en artikel i Dagens Media för två år sedan att betala tillbaka alla momspengar till sina kunder. Tryckeriet sade att det var en självklarhet eftersom detta var en skattefråga "som har blivit fel". Då uppskattade bolaget att det handlade om 50–100 miljoner kronor.

När DA nu vill följa upp löftet får vi inga entydiga svar. Vi vill veta hur mycket som har betalats tillbaka och varför inte alla har fått pengar. Vd Per Samuelson skriver i ett mejl att momsfrågan prövas rättsligt och fortsätter:

– Vi följer detta och agerar självklart efter vad domstolarna kommer fram till. Vad gäller dina frågor så kan jag inte svara på dessa då vi inte kommenterar vad vi gör till kunder eller leverantörer. ♦

Vd:n och moralen 2

600 000 kronor. Det är ganska exakt så mycket det kostar att driva caféverksamheten för Stockholms hemlösa i 1,5 år. En plats där de kan kliva in för att värma sig och vila en stund, få sällskap, en kopp kaffe och en macka, läsa dagstidningar och använda en dator. Pia Stolt är ordförande för den ideella föreningen Situation Sthlm och vd för tidningen med samma namn. Hon sitter med ett krav på just 600 000 kronor från Skatteverket.

Emil Hellström vågar inte stämma tryckeriet för att få pengarna. Skulle han förlora måste han betala tryckeriets rättegångskostnader.

– Hela situationen är befängd och orimlig. Vi har massor av annat att lägga pengarna på än att subventionera tryckeribranschen.

Hon har begärt att deras tidigare tryckeri Sörmlands Grafiska ska betala ut pengarna, men har fått ett skriftligt nej till svar.

– Nu måste vi stämma dem, vi har ingen annan möjlighet.

Gatutidningen Faktum, som säljs av hemlösa och andra i socialt utanförskap i bland annat Göteborg, hoppas dock kunna klara sig från att betala de 140 000 som Skatteverket krävt.

– Vi har hjälp av jurister som jobbar för våra tidigare tryckerier. Om vi inte får rätt mot Skatteverket har tryckerierna lovat att betala, säger chefredaktör Aaron Israelson. ✪

Men Emil Hellström då?

Han skickade en faktura till tryckeriet som de inte betalade.

– Jag lät den gå till kronofogden, men Sörmlands Grafiska hänvisade till rättsosäkert läge, så kronofogden skickade ärendet till tingsrätten. Där fick jag betala 2500 kronor för att de skulle ta upp målet. Jag betalade, men bestämde mig sedan för att dra mig ur.

Emil har inte råd att ta risken det inne-

”Jag tog ett personligt lån för att betala fakturorna.”

bär att driva in pengarna eller bevisa för Skatteverket att det är orimligt svårt att få pengarna. Han har väddat till Sörmlands Grafiska, förgäves förklarat att familjens privatekonomi fullkomligt raderas av det här. Vd Seppo Rantala skriver i ett brev att ”det inte föreligger någon rättslig skyldighet för Sörmlands Grafiska att betala kravbeloppet till er”.

EMIL HELLSTRÖM ÄR oerhört besviken, själv försökte han vara reko när han sålde sin tidning.

– Då var jag skyldig tryckeriet 300 000 kronor. Mitt företag hade noll i tillgångar. Jag fick rådet att gå i konkurs, men jag ville inte det. Jag tog ett personligt banklån för att kunna betala fakturorna från Sörmlands Grafiska. Och nu behandlar de mig så här. ✪

Fotnot: DA betalar som föreningstidning inte moms på tryckeritjänster.

”Vi trodde inte att det skulle bli så stort”

På Skatteverket är man väl medveten om att deras hantering riskerar att slå hårt mot tryckeriernas kunder.

– Samtidigt har vi vårt uppdrag att driva in skatt, säger Susanne Malmberg, verksamhetsutvecklare på Skatteverket.

SKATTEVERKET TOLKNING AV EU-domen gör att kunder som inte har gjort fel krävs på den moms som tryckerierna har fått tillbaka.

– Vi har förståelse för att folk undrar varför vi driver frågan så hårt, säger Susanne Malmberg.

Varför gör ni det?

– Samtidigt är det vårt uppdrag att driva in skatt, och efter beslutet om att betala tillbaka till tryckerierna så blev följden att vi måste få in skatten från annat håll.

Ni kunde ha nekat tryckerierna?

– Nej, det kunde vi inte efter att ha tolkat EU-domen som att tryckerierna framställer varor och inte tjänster, och därmed ska de ha den lägre momssatsen.

Enligt en skattejurist som jobbade på Skatteverket när EU-domen kom, var det

Susanne Malmberg, Skatteverket.

flera anställda som kämpade starkt emot att pengarna skulle betalas ut till tryckerierna, de ansåg att det gick att hävda att det handlar om ”obehörig vinst”.

– Obehörig vinst finns inte som begrepp i skattelagstiftningen och kan inte användas. Momsen har diskuterats mycket här, eftersom frågan engagerar är det inte konstigt att det finns olika syn på saken, svarar Susanne Malmberg.

Hade ni räknat med att det skulle bli så här stort?

– Nej.

Har ni någon gång tänkt att följderna för kunderna blir för stora och att ni bör strunta i kraven?

– Det är klart vi har fört sådana diskussioner och det kan framstå som hårt, det slår oerhört. Men skatten ska bli rätt, och därför är det viktigt att saken prövas i domstol.

När förstod ni att tryckerierna skulle behålla pengarna?

– Jag vet inte om det kan sättas ett datum för detta, men jag vet att Skatteverket i ett pressmeddelande tidigt 2011 skrev att pengarna ska vidare till kunderna.

Skatteverket har betalat ut totalt 3,1 miljarder kronor, medan tryckerierna har krävt 5,2 miljarder. Kunderna har hittills krävts på 1,6 miljarder. Var slutsummorna hamnar kan Susanne Malmberg inte svara på.

Hur mycket av de 1,6 miljarderna har betalats in?

– Vi har inga sådana uppgifter, en del har ju också fått anstånd.

Men hur har ni koll på att pengarna kommer in?

– Systemet känner av det automatiskt. Om till exempel anståndet går ut och det inte blir betalt går det ut en påminnelse, till slut restförs skulden hos kronofogden. ✪

Tipsa oss! Vet du mer om tryckerihärvan, hör av dig till: me@da.se, hs@da.se